

הקרע במשפחת יעקב קלצקין

מאת אייזיק רמבה

אלא לקומץ של אינטלקטואלים ואצשי ספר, וכאילו כל צער העולם רובץ על כתפיו. אפס, הרהרתי בתמימותי, התייגה שאלותי בלתי נוחות לד"ר נחום גולדמן על שהגדל הטיב עמו ודער עם חברו.

רק כעבור שנים אחדות פרצתי את המחסומים הנפשיים שהצבתי לי בעצמי, והיצגתי לד"ר נחום גולדמן בביתו שבירושלים כמה שאלות. והוא השיב לי ללא רחיקה, פיזר הרבה מן הערפל אשר סביב בני של קלאצקין, חשף לפניי תוך כדי דיבור כמה פרשיות מחיי חברו הד"ר יעקב קלאצקין שהיו סתומות בפניי. סיפר לי כמה עובדות שהטילו אור על היחסים שבין קלאצקין הצעיר לאביו, וגם המליץ בפניי על מקורות נוספים, מהם אשאב אינפורמציה מלאה על הגלגולים הדראמטיים שבחיי משפחת יהודית מפאורא, משפחת רבנים, גאונים, גדולים בתורה, יוצאי עיירה ליטאית, עד הגיעי לצצר האחרון של המשפחה הזאת, אותו פגשתי בחיולתו שבסביבת בני-יורק.

העריבה המצרית שמצא בג'ניבה

באותו ערב, בו שהיתי אצל מר קלאצקין הצעיר, הפתתי גם את עקרת הבית: אשה צעירה רבת חן ויפת תואר, שהאקצנט האנגלי בלשונה העיד עליה כי אישה מצא אותה על אדמת אמריקה, שבה גדלה מימי ילדותה ואולי גם נולדה בארצו של "הרוד סאם", כן שמעתי שם כי שני ילדים לזוג הזה, אך לא חלף זמן רב מיום שובי לארץ, כאשר התחלתי להתעניין בכל המוצאות את המשפחה הזאת, נודע לי לתדהמתי כי חלו תמורות רבות בחייה הבעל עזב את אשתו וילדיו, יצא מארצות הברית, כנראה לרגל עסקיו, שהסתעפו על פני ארצות אירופה המערבית. סופר לי כי בג'ניבה שבשווייץ, בה השתקע, הכיר עריבה מצרית, התאהב בה, נתן גט לאם ילדיו ונשא את המצרית לאשה, מישוה הולך אלי את הקול כי אשתו הערביה של מר קלאצקין, כלתו החדשה של הד"ר יעקב קלאצקין ו"נכדתו" של הרב ר' אליהו מירושלים, הגיעה לשווייץ באיוו שליחות בטחונות חשובה של ממשלת קאזארי, אך לא עלה בידו עד עכשיו לברוך בדיקה מהימנה אם שמועה פאנטסטיט זו היא נכונה, או שזהו רק סיפור "יפה", המוסיף תבלות להשתלשלות המעורר של המסיבות בחיי שלושת הדורות לבית הרב האגון קלאצקין. ידד בני-יורק, שהגיע לישראל לפני זמןמה סיפר לי כי בחלק השני של המשפחה, אצל גרושתו של מר קלאצקין, פועמים חיים יהודיים חיוביים, שני הבנים נשארו אצל האם בני-יורק, והיא נותנת להם חינוך יהודי. אשתדך נערך טכס הכר מצווה של הכבוד בשני הבנים — בהיעדרו של האב — והנער עלה לתורה וקרא את פרקי ההפטרות ככל נער יהודי באמריקה, שהוריו משתדלים להוריקו לו זריקות-חיסון נגד התבוללות וטמינה.

נקמה לא מודעת כאב ובכב

חוקרי גסתרנות-הנפש ימצאו ודאי פירושים למסכת העצובה הזאת, ששמה בית קלאצקין, הם יחפשו את שרישה ובגלל יגיעו אל הוריו, ומן ההורים — גם אל סבא יגיעו, אל הרב הגאון המופלא, ידידו בנפש של הרב הראשי קוק זצ"ל ונאמנם של רבני החרדים מ"מנטורי קרתא", של הרב זונגפלד ודומיו, מר קלאצקין המעיד על עצמו שלא למד אף מלה אחת עברית והתגאה בכך שלא קרא שורה מכתבי אביו — הופנה לדרשו על ידי כוז טמיר, שלח מכתבי הינחיה, אולם מתחת לסף ההכרה הובילו אותו רגליו במקום שרצה בעצמו כי יובילוהו, ואם בסופו של דבר גירש את אשתו היהודיה והתקשר עם עריבה מצרית, דווקא בשנים בהן שרר מצב של מלחמה מתמדת בין העם היהודי ולבין ארץ פרעה, — אפשר שלא בכונת-ידון להתגרות בבני העם שממנו יצא, עשה את אשר עשה, אך דומני כי הכוח העיוור של נקמה באביו, אשר היה מושרש בקרקע של הרוח היהודית ובסבא שהיה מגדולי התורה שבדור, פעל כאן את פעולתו ההרסנית. הד"ר יעקב קלאצקין, שולל-הגלות הקיצוני, שבאורח

קין, האין זאת? היש לו שייכות כלשהי עם הסופר והפי-לוסוף העברי, ד"ר יעקב קלאצקין?

— הוא אבי! — ענה כאילו בלי חשק, ונדמה היה לי שהוא רוצה לברוח מיד מן הנחש.

— האם מכיר אדוני את הכתבים העבריים של אביו? והתחלתי למנות מניה וביה כמה שמות של ספרי יעקב קלאצקין.

— לא קראתי דבר, — השיב, — אינני יודע אף מילה אחת עברית, — ולא הוסיף, אלא עמד מייד לאורח אחר, שעמד בקרבתו.

תמהתי במקצת על שום מה קטע את השיחה על נושא זה, אך חשבתי, שהוא פשוט איננו מוצא את השעה כשרה לדיבורים על אביו, שנפטר שנים אחדות לפני כן, כשאוויות הנשפיה משרה רוח עליצות ומזעיקה אותו כבעל הבית, החייב "לעמוד על אורחיו".

אינו יודע אף מלה אחת עברית

מאוחר בלילה נפדרנו ממנו, כשמחיי שריו במאמץ לפתור חידה סתומה, עקרב הזה למדתי רק שאישי הוא בעל עסקים מצליח, אחד ממכרי היהיה שם — אדם עשיר — היה שותף שלו בכמה עסקי יבוא ויפוא.

עזבתי בינתיים את ארצות הברית ולא הוספתי עוד לראות את מר קלאצקין הצעיר, שנלעני — אשתי ואני — לביתו בליל חורף אחד לנשק בחברת ידידים, מהם כמה ישראלים המתגוררים בדרך קבע במדינת קולומבוס.

הציקו לי כמה שאלות, שחפשיתי עליהן תשובות. הייתכן שבנו של סופר ועברי גדול, אחד משובי בעלי הסגנון העברי, אי קיבל חינוך עברי ואיננו יודע את הלשון בה יצר אביו? ואף לא מלה אחת, כפי שהוא עצמו הדגיש באוזני, כאילו מתוך יוהרה והתפארות. מתוך שיתכנו הקצרה, נשאר תקוע במוחי משפט אחד שלו: אני חונכתי בצרפת, תחת השגחה אמי, הוא הפליט את המשפט הזה בהדגשה מיוחדת, כאילו כדי לרמוז לי שמכלל "הק" אני צריך להגיע אל "לאו" אחר, משמעותם של הדברים היתה באוזני כי הוא חש את עצמו קרוב לאמו ורחוק מאביו. חשבתי גם על כך, שהפילוסוף ד"ר יעקב קלאצקין חי בשנות מלחמת העולם השנייה בעוני ובדחקות וסבל מחסור, פשוטו כמשמעו, פני שמסתבר מעדות עצמו בכמה הערות אשר פורסמו ב"זוטות" שלו, והנה בנו הוא בעל אמצעים, האומנם עשה את הגונו רק לאחר פטירת אביו? ושמה היה לו כסף גם קודם לכן, אלא מסיבה איוו שהיא לא תמך בו? ומה היתה הסיבה?

חבר נעורים של הד"ר נחום גולדמן

עמדתי לפני תעלומה, שעיצבנה אותי ממש. רציתי לקרוע את מסך הערפל אשר מסביב לאיש הזה, שיערתי כי הד"ר נחום גולדמן, לשעבר נשיא ההסתדרות הציונית העולמית שהיה חבר נעוריו ושותף לעבודה של הד"ר יעקב קלאצקין באציקולופדיה "אשכול" בברלין עד עלות היטלר לשלטון, יודע לפענח את החידה, אך אודה ואתוודה כי גם אם היו לי הודמנויות לפגוש את הד"ר גולדמן בני-יורק, היססתי להכניס אותו בסוד ספקותיי, היו לי מעצורים נפשיים, שחשתי כי אינם מוצדקים, אולם לא יכולתי להתגבר עליהם. חשבתי על כך שלכל אדם גורל משלו. שני חברים וידידים מנוער היו נחום גולדמן ויעקב קלאצקין, והנה האחד — מולד מאיר לו פנים והוא זוכה לתהילה, לפרסום, לעושר, לנחוצות ולהנאה מלאה מן החיים, והשני, שמבחינה רוחנית ודאי אינו נופל מחברו, והוא ביש מול, חי בעוני מתייגר בייסורים, וכולו מכאובים וצער. האחד רואה עולמו בחייו, מאושר, שותה מן הכוס המלאה על גדותיה של המול הטוב בתענוג, שופע אור וקורן שמחה, נוסע על פני העולם הרחב והגדול, ומתענג על כל היופי והטוב של הטבע, והשני — מתבודד, בלתי ידוע ברבים,

לפני מספר שנים, בשהותי בארצות-הברית, הובאתי פעם לנשפיה עלידי ידידים לבית אחד. נכנסתי לחווילה של אדם עשיר באחד הפרברים הרחוקים של בני-יורק, איוור בו התנהרו בעלי הון, על פתח דלת הכניסה היה טבוע שלט: "קלאצקין, התבוננתי בה וכת, ראיתי דירה מיוותת, בת חדרים רבים, מרוהטת ברוב טעם, על קירות החדרים, שעל פניהם התפוררו האוורחים, היו תלויות תמונות של אנשים מפורסמים בעולם, בעל הבית נראה היה כבן שולטים וחשמו, קל תנועה, הדור בלבדו, אולם בלי גבורות של "גביר חדש", המאכלים, בהם כוודג, היו ביד המלך, מלצרים ומלצריות התהלכו על פני החדרים, הציעו משקאות אלכוהוליים משובחים והטסים אשר בידים היו עמוסים סגיא-אכל מגוונים, בעל-הבית התהלך בין אוורחים, שלא את כולם הפיר אישית, כי חלק מהם הובאו, כמנהגי, על-ידי ידידים משותפים שהיו מבאי ביתו, אלא שהם לא גילו לי לבתחילה לאן מובילים אותי. הוא דיבר אנגלית שוטפת, אך לאוזני הגיעו מפיו גם צלילים של שתי לשונות אחרות: צרפתית וגרמנית. לא היה קשה להבחין שהוא איננו אמריקני מלידה, ריבוי הלשונות בהן השתמש בקלות, המקרב הטבעי משפה לשפה, ההגיג הור במקצת של האנגלית שלו, האופן שבו החזיק את הספין והמולג בשעתי-האוכל, העידו שהוא איננו אמריקני, אלא אירופי, מאשר בעצור לרגע קט על ידי, שאלתיו: אדוני שמו קלאצקי

גאה? זה, המתנכר לכל שוכני הפונדק, "כאילו היה מי יודע מי?"

שפסיל התעלם מן "העקיצה" וחזר ושאל: האם אמר האיש, מה שמו?

— אמר שם כמו של גוי, אג—דה, חושבת, פלטה בהיסוס.

— אנדרי? — בא שפסיל לעזרתה.

— כך, אג—דרי, הנדה בראשה בהספמה, מייד נתיישב לו לשפסיל פשר החידה: אנדרי —

כפי שנודע לו לפני זמן — היה כינויו הברזי של בן עירו, יוסיל שפריינגר, ככסות עיניים כלפי הרשות, שעקבה בשבע עיניים אחרי פעולות המתחרת של סרסורי האנא-כיום.

— עתה ברור, למעלה מכל ספק — הרהר שפסיל —

כי אותו אדם שחלף לפניי בשבתו על הספסל ברחוב, יוסיל שפריינגר היה, שחזר מביקורו כאן בפונדק, אולם לשם מה טרח ברגש זה "לכבד" אותו בביקורו? דבר זה קשה היה לו לשפסיל ליישב.

בינתיים בצטמצמו השכנים על גבי המדרגות ופינו ל"ירוק" מעבר למבוא-הבית במורת-רוח גלויה, כשנעלם בפירוודו התחילו הכול מלעייזם באיבה על אותו "קבצן מתרברב, שאינו פוקד בשלום אדם ופניו חמוצים וחמר" מרים תמיד כמלפפון כבוש..." הקשה בעיניי ה"ירוק" היה אותו יהודי גברתן, שגופו המעורטל היה מסורבל טבעות טבעות של מפלי בשר וראש לו עגול וגדול כאבטיה מגודל, עם שתי עיניים קטנות מתיות אש ירוקה, קצב היה על פי משלח-ידו וקצפן, מרינש על פי טבעו, בקול צרוד כמשור פגום הריק קיתון של שופכין על אותו "דל גאה" וסיים בהבטחה:

— תראו כמו עיניים, באחד הימים אבעט בעכוכו של "פריץ" זה ויעוף, לכל השדים, עד חופו של הנהר המזרחי, כשם שאני יהודי, תראו!

היחידה בכל החבורה, שעמדה לימינו של הבחור היתה בעלת פונדק, מרת שווארץ, לבה, לב אם אומללה, מלא יסורים, חש בייסוריו של דיירה הצעיר ונכמרו עליו רחמים, לבה של מרת שווארץ התחמץ מאוד בשמעה את הדברים הקרים שאמרו עליה, אך ירא יראה לאמור דבר בוכותו כדי שלא להקניט את הקצב, שהטיל את מוראו על כולם.

אוצר מלים נרדפות; קורות הסידור

מאת פלמיאל בירנבוים

כשהחלתי בדעתי להקים ועד מיוחד שיטפל בהוצאת הספר, לפתע פנה אליהם בשאלה: "האם תאמינו שחלונגער יהיו מעוניינים בכך?" הוא קיבל מהם תשובה חיובית, ומיד הכינו דפים לדוגמה והפיצו אותם בין סופרים וחכמים, והללו הריצו להם עשרות מכתבים של עידוד, ביניהם חלה המחבר במחלה אנושה ומת. אלתנן אינדלמן קיבל עליו את העריכה ושקד להוציא מחתת ידו דבר בדיוק ישראל בן-דוד היה משנה: עורר, אולם לא פורש מה בדיוק תרמו שניהם לספר, כנראה, היה ישראל בן-דוד המנקר, וברוך יהא על הגיון המוצלח של כל הספר.

העורך מצוין בהקדמתו את גודל אהבתו של המחבר ללשון העברית, "כל אימת שהעליתי לפניו דיבור או גיב, שמשום מה נעלם ממנו, היה קופץ עליו ברחוק-נפש ובהתפעלות שאין משלה, ומאריך גיסא: במקרים אחדים, כשהייתי מוכן להעביר את קולומס: על מלה, שמשום מה לא היתה ראויה בעיניי להיכלל באוצר, התחנן לפני לאמור: אגא, הנח לה, למלה זו, כי נאה היא וצליצולה ערב לאורך".

אוצר השפה העברית מאת נחום סטוצ'קוב אך זה הופיע, והוא יחד במינו במלוא המובן, כל המלים הע"ב ריות הנרדפות, הקרובות זו לזו במשמעותן, מסודרות בספר שלפניו במדורים שונים שמספרם מגיע עד שבע מאות וחמישים. המדור תבל, למשל, תופס קרוב לשלושה עמודים כפולייטריים המכילים שמות כוכבים ומזלות ומונחי חכמת התכונה, כגון: יקום, עולם, עולם קטן, חלל העולם, החלל החיצוני, אינסוף, הופעות הטבע, שמים, מרומים, מגלגל הרקיע, כיפת השמים, הקוטב הצפוני, הקוטב הדרומי, מערכת השמים, כוכבי-אור, כוכבי-נש, אילת השחר, גלגל-החמה, עיני-העולם, גלגל-הירח, לבנה פגומה, שבעה כוכבי-לכת, שבתי, צדק, מאדים, חמה, נוגה, כוכב לבנה, חכס-המזלות, חכס-התכונה, תוכן, חוזה בכוכבים, הובר-שמים, מחזור גדול, מחזור קטן, מחזור-החמה, מחזור הלבנה, שביל-הדקיק, שביל-החלב, אבק קוסמי, ועוד ועוד מלים עבריות והשאלות האחרות, כגון: מרקור, ונוס, מרס, יופיטר, סאטורן, אורנוס, נפטון, פלוטו, וולקן, לינכס...

שני מדורים מאכל ומשקה ואכילה ושתיה תופסים שישה עמודים כפולייטריים, ובהם נמצאים כל מיני מ"מ עמים, מעדנים ומשגמים, וחילופיהם, והרי דוגמה חמ" ציתית: מאכל, מכולת, צורכי-אכיל, צורכי-אכיל-נפש, חומרי-מוון, צורכי-מוון, שבר-רעבון, פת-לחם, מטה-לחם, לחם-לחץ, לחם צר ומים לחץ, לחם-עוני, לחם-חסד, לחם-

סח לי הסופר מ. אונגרפלד, מי שהיה מזכירו של ביאליק במשך שנים: פעם אחת שלח המשורר שאול טשרניחובסקי לחיים נחמן ביאליק שיר חדש בנושיו בצירוף בקשה שביאליק ישלים אותו מדעתו, מאחר שמחבר השיר לא הספיק להביא אותו עד גמירא מפני חוסר מילונים עבריים בדידתו הארצית. לעיתים קרובות מתקשים סופרים ומשוררים גדולים בפתרון בעיה לשונית, במציאת ביטוי מתאים לרעיון שברצונם להפיע בדיוק קסדני ובבהירות שקופה. ביאליק אומר: "יש שבמלה קטנה אחת נגזזה כל תמצית חייה, כל השארת נפשה של פילוסופיה עמוקה" (גילוי וכיסוי בלשון). מספרים: מעשה במגדלי, שוכר מציאותה של תיבה המגדירה פעולת חיפוש ולא נזכר לשונה, אף שהיתה כתלמיה ומפרסת בקצה לשונו. התחיל מפשפש ומבלבל ברוב עסק, עד שאשתו הקשתה לו: וואס גייט ערסטו = מה אתה נזכר? ולפי שזו היתה התיבה המבוקשת לו, פטרה: שוין געפונען = כבר מצאתי (רב סד).

צבי שארפשוטין הוציא לפני שלושים שנה את אוצר המלים והניבים, לסיקוק של מלים נרדפות וקרובות משמעות, וכתב בהקדמה: "האוצר הזה הוא הראשון הבא לספק צורכיהם של הכותבים והדוברים עברית... כעשר שנים הקדשתי לכך... ולמרות כל אלה אין עבודתי שלמה, כי היא מסוג הדברים שאין להם שעור... אוצר הנרדפים של רחיי — שלושה דורות עסקו בו עד היום, וממהדורה למהדורה הוא מתעשר והולך. אף אני מוסיף לאגור ולכנס, ביחוד מן הספרות החדשה והצעירה, המת קדמת ומתעשרת...". לאחר מכן הוציא מהדורה משופרת ומוגדלת, שחדרה לתוך חוגים עבריים נרחבים בארץ ובתפוצות. ספרו של שארפשוטין מכיל את המלים הנרדפות בצורה אלפביתית ואינו מסודר לפי משגמים, כגון: ענוה, ידידות, שנאה, אהבה — לפי שיטתו המפרסמת של פ. מ. רחיי, שנתפרסמה לראשונה בשנת 1852 ושימשה מופת למחברי ספרי-שימוש מסוג זה בלשונות אחרות ובאידית (דער אוצר פון דער אידישער שפראך מאת נחום סטוצ'קוב יצא לפני שמונה עשרה שנים).

כפי שמוסרים האחים שולונגער בפתח דבר, הראה להם המנוח נחום סטוצ'קוב מאת אלפי כרטיסים, אבני היסוד של אוצר השפה העברית*, פרי עמל עשר שנים,

(*) אוצר השפה העברית מאת נחום סטוצ'קוב, עם מבוא מאת דב סדן. העורך: אלתנן אינדלמן. עורך-שפה: ישראל בן-דוד. בדפוס בהוצאת האחים שולונגער, ניו-יורק, תשכ"ח, 885 עמודים כפולייטריים, \$20.

פריה היהודית "אשכול" בברלין, ביחד עם הד"ר נחום גולדמן, אבל הוא חי בכבוד, וידו היתה פתוחה לעזר לכל הקרובים. הוא נוהג היה לעמוד בחליפת מכתבים עם דודים ודודות, אחיינים ואחיינות. היה לו גיס בבית המועצות, בעל בת אביו מאשתו הראשונה, גיס זה, ד"ר תגר שמו, היה מספר לו במכתבים ניסים ונפלאות על החיים ברוסיה הסובייטית. הנה הוא עצמו הוא פריוואט-דוצנט ומקבל מאת האקדמיה בלינגנראד 175 רובל לחודש כפנסיה וחוקי מזה הוא משתכר לחוד כרופא. והילדים לומדים: אחד — חימיה, והשני — מכניקה, וטוב להם. ד"ר תגר דיבר על כל גיסו, שיבוא אף הוא לרוסיה, ושמא יחליט להשתקע בה. הוא דחה בעדינות הצעה זו, כי לגיס ולאחותו שהיתה נשואה לו, עוד היה חייב מפרק לפרק לשלוח איוה כסום כסף, שהיה להם כדי מחיה מלאה, מלבד שתי המשכורות הגדולות.

ניחל חיים כפולים

לכולם עוד הד"ר יעקב קלאצקין, פעם בשעת ביקור בארץ ישראל, כשאביו עוד כיהן ברבנות בעיר לובלין

פרדוסטלי חי לי ימי בגלותו, לא היה מדבר על צרות הפרטית בפני זרים. איש סגור היה, מכופתר עד קצות הצוואר ולא נתן לסוּם אדם לחזר דרך השריון של נפשו הרצוצה. אך זמן קצר לפני פטירתו, כתב יעקב קלאצקין הפילוסוף הסופר העברי: "ירשתי מאבותי ומאבות אבותי הרבה נכסים יקרי מציאות, נכסי נסיגות של דורות, נסיגות חיים של קרב ונצחון, נכסי דעות וחכמות — והריני יורש ולא מוריש". מרוע לא תוריש? שמה אשמתו היא זו? במסמתי נפשו ידע גם ידע שחלק גדול מן האשמה רובץ עליו, אבל הוא לא ודו היתה אחת הנקודות הכאובות ביותר שלו, והוא הבין בחכמתו הרבה להסתכל עמוק עמוק לתוך התהום ולמצוא את קרקעיתה, היה אומלל כל כך בשנותיו האחרונות, עד כדי יאוש מן החיים הניי, תחילה רצה לברוח מן החברה, בתאמניו שעל ידי כך יברח מעצמו, מתגעגע אני להינזר מן הציבור ולנתק את כל קשרי עמו, רצוני להיות בעולם, אינקוגניטו, כל פרידוסט נטול הרבה מבידודות הנשמה ומטהרתה. לאחר מכן חזר סופי, שבעי-שמונה שנים לפני מותו, רשם (באבגוטס 1939) את הדברים המרים הללו: "זה כמה שנים שאני הולך ומשקיע עצמי לקראת יום המיתה, התחלתי בחיטום של קנייני וגפרתי מן החפצים והכלים שלי, ביחוד מן הספרייה שלי, האחר ביקשתי לחסל גם את קנייני הרוחניים והנפשיים, ובעיקר חיטול עבודתי הספרותית, זה שנים אני הולך ומחסל את חיי, את קנייני, יחסי, ידידי, ספריי, — מתקדם לקראת המוות המדדה לקראתי".

וכאשר הגיע היום בו נגאל מן החיים, המוות בא ולקחה איתם בכפר נידח שבשווייץ, זמן-מה אחרי קום מדינת ישראל — לא היה מי שיאמר קדיש על קברו, אף שהוא ביקש ערב פטירתו במפורש, לא העז לפנות לבנו יחיד ולבקשו למלא את רצונו האחרון. הוא ידע שאין לו זכות לתבוע זאת מבנו, כי הוא לא הכין אותו לכך, לא מבחינה מעשית ולא מבחינה נפשית ורוחנית. ידיד ותיק גמל לו ליעקב קלאצקין את החסד, ואמר — קדיש.

בן ר"ר יעקב קלאצקין ואביו הרב

כאשר נולד ליעקב קלאצקין הבן, עוד היה הסב, הרב ר' אליהו באיים, אבל הרב לא ידע על הולדת נכדו, היחסים בין הרב ובין הרב ה"ר היו בדרך כלל הדוקים מאוד. ד"ר יעקב קלאצקין היה בן למותה כל ימי חייהם עוד להוריו בכל אשר יכול. הוא היה שולח להם כסף למחיה, לא אביו שישב על סא הרבנות אי בודחק, מעין פחד מכסף היה מלפך כל ימי אב הרב וידידיו רותחות כשנגעו בצורת מטבע, כאילו היא מטמאה את הנפש אף במגע. הוא סירב לקבל את ההכנסות והנפלות בחלקו של רב מחזן לשכירותו הקטנה הדלה, בנידון זה היו מרובים הסכסוכים בינו ובין אשתו הרבנית, שהיתה זקוקה להכנסות הצדדיות הללו, כדי לנהל את משק הבית, אך מה שחסר היה, מילא ד"ר יעקב קלאצקין, הבן המסור והנאמן, הוא היה שולח לאביו כסף, על מנת שיצא לטבריה להתרפא מהמחלות והמיחושים הרבים שקדו אותו. הוא תמך גם באחיו ובאחותו, בארכיון הציוני מצאתי תיקים שלמים של מכתבי קלאצקין לבני משפחתו, אח אחד שלו, מצבו הנפשי לא היה תקין, היתה לו איוו עקמומיות במוחו ולא היה מוכשר לחיי תקין, פעם בא לגרמניה לא אחיו הד"ר ואמר כי הוא בא להירשם לפאקולטה לרפואה, כאשר לא היתה לו תעודת בגרות. הרבה בלבול-מוח והוצאות גרם לו המלומד והמפורסם, ואשר כתבו לו הוריו, כי הבת עומדת להינשא לאיש, אלא שאין להם פרוטה לגדוניה ואף להוצאות החתונה, אף הד"ר קלאצקין ושלח סכום מיוחד לנישואי האחות ולסידורה הראשון, גם קרובי משפחה אחרים, מעיירות ליטא הקטנות, שמעו על שאר-בשרם המלומד והמפורסם אחריה היה קלאצקין פעיל בתנועה הציונית העולמית) ופנו אליו, הוא עוד לכולם, עשיר לא היה, חי על משכורת שקיבל או תור עורך השבועון הציוני "די וועלט" שיסד הרצל בקלן, או כאחד מעורכי האנציקלופי

שבפולין, קנה בשביל אביו מגרש בטבריה, אצל המגרשים שקנה הרב מגור, ומדי שבוע בשבוע היה כותב להוריו גלויות קצרות, מכל מקום בו נמצא, הרב היה משוכנע, שבנו העילוי והמלומד, הולך בדרכיו ושומר מצוות, כי הבן טרח להקנות לו תמיד רושם זה, "אני כותב בחיפזון, אבא, כי יום שישני אחה"צ היום, והשבת נכנסת מיד", גלויה ממוצאי שבת מפורט סעיד: "באתי ביום שישני בבוקר לפורט סעיד, מחמת קדושת השבת נסעתי לקאתורה רק מחר ביום אסע לחל אביב".

הגברת מרים כהן, אלמנתו של המשורר יעקב כהן, סיפרה לי, כי ד"ר יעקב קלאצקין בא לווארשה והיה סר לביתם, לתמונה הבחינה שזה כמה ימים לא התגלה, כאשר נשאל למה הוא מצמיח לו לפתע זקן, הסביר כי הוא עומד לבקר אצל אביו, הרב מלובלין, ואין הוא יכול להתייצב בפניו מגולל, לכן הוא חייב להשתתף לווארשה לפחות עשרה ימים, מבלי שיעלה תער על עור פניו.

הרב ר' אליהו קלאצקין, לא ידע כנראה עד פטירתו שבנו המלומד, אשר אביו אהבת-נפש, מנהל חיים כפולים וכי עוד לפני שנים רבות נשא אשה נוצרית.